

בשנת תשי"ב התבסס
 שלב נוסף בקבלת הנשיאות
 של הרבי מלך המשיח
 שליט"א, כאשר המוסדות
 המרכזיים בארץ-הקודש
 ומרכז ישיבות תומכי-
 תמימים נכנסים תחת
 נשיאותו ♦ כיצד השכין
 הרבי שלום בין אגו"ח
 לצא"ח, התעקש על מינוי
 מבקר למוסדות "שלא ייתן
 לישון" והכפיל את סכום
 התרומות של הנדבנים
 לישיבות ליובאוויטש

מאת נ. סופר

בדרך לכיבוש העולם

פרק חמישה-עשר בסדרה / תשי"ב

מוסדות חב"ד והישיבות תחת נשיאות הרבי

באה"ק נחלקים באופן כללי לשתי חלוקות כלליות: כלפי פנים וכלפי חוץ.

כלפי חוץ: ייצוג המוסדות כלפי חוץ, שזהו תפקידה של "אגודת חסידי חב"ד" לייצג את כל המוסדות באה"ק, אשר חותם חב"ד עליהם.

כלפי פנים: לכל מוסד תהייה אוטונומיה מוחלטת בעניינים הפרטיים וכל מוסד יעמוד בעצמו בקשר עם הרבי.

הרבי הוסיף והסביר שהוא נאלץ לכתוב בפירוש (אף שלכאורה הוא דבר הפשוט) שמאחר וישנם מוסדות ההולכים ונחרבים ואילו חברי ההנהלה יושבים בחיבוק ידיים ואומרים: "מה לנו ולצרה הזאת" – הרי שברור לכל גודל הפשיעה במענה זה ולכן מודיע הרבי אשר על הנהלת כל מוסד ומוסד מוטלת האחריות המלאה לתפקודו, והיא צריכה לנקוט בכל הצעדים הנצרכים לקיום והתפתחות המוסד.

הנשיאות על המוסדות, על מנהלי המוסדות להגיש את התפטרותם, ורק לאחר שההתפטרות תיכנס לתוקף יהיה מינוי מחודש, מטעם הרבי.

עם קבלת המכתב הגישו כל מנהלי המוסדות את התפטרותם ובייג כסלו שלח הרבי מכתב כללי (נדפס בחלקו ב'אגרות-קודש' חלק ה' ע' עז) אל "הנהלות מוסדות חב"ד באה"ק", "במענה על שאלתם אודות חוות דעתי בענין סדר המוסדות והנהלתם". במכתב זה פירט הרבי את היעדים המוגדרים של המוסדות (אגודת-חסידי-חב"ד וכו') והציע את שמות המנהלים של כל מוסד ומוסד.

אוטונומיה לכל מוסד

במכתבו מבהיר הרבי שמוסדות חב"ד

כפי שכבר סופר – בפרק יג – הרי שגם לאחר שהרבי שליט"א קיבל באופן רישמי את הנשיאות על עדת החסידים, עדיין הוא לא קיבל את הנשיאות על המוסדות, זאת על-אף שהנהלות המוסדות הפצירו בו שוב ושוב שיעשה זאת, בכך שיורה להם את דעתו הקדושה אודות סדר המוסדות והנהלתם.

רק בשנת תשי"ב הואיל הרבי שליט"א לקבל על עצמו גם הנשיאות על המוסדות, כפי שיסופר לקמן.

(בכל זה ראה גם בזיכרונותיו של הרה"ח ר' יצחק שיי גנזבורג, 'בית משיח' גליון 199).

המוסדות בארץ-הקודש

בתחילת שנת תשי"ב נשלח ממזכירות הרבי מכתב אל מוסדות חב"ד באה"ק, בו נאמר שבכדי שהרבי שליט"א יקבל את

מינוי מבקר

יחד עם זאת הורה הרבי שעל כל מוסד יהיה מבקר מיוחד שתפקידו יהיה "מעין קונטרול או ביקורת מאיש או מוסד על גבי חברו". על המבקר לעמוד בקשר ישיר עם הרבי ולהעביר לו דיווחים שוטפים על הנעשה במוסד.

הרבי הגדיר את תפקידו של המבקר: עליו לתת עצות להנהלה ולבחון את הנהגת המוסד, אך אין בכוחו לשנות את החלטות ההנהלה.

עוד הוסיף הרבי, שמוכן מעצמו שעבודת המבקר צריכה להיות חדורה באהבת חסידים ואהבת אחים.

ייצוג המוסדות כלפי חוץ

כפי שהוזכר, קבע הרבי באופן חד משמעי שכלפי חוץ צריך להיות בא-כח אחד לכל המוסדות, וזהו תפקידה של "אגודת חסידי חב"ד", אלא שהרבי הדגיש:

(א) על אגו"ח לייצג רק את המוסדות שחותם חב"ד עליהם, שכן ישנם עניינים אשר על אנ"ש באה"ק לפעול לא בתור אנשי חב"ד כי-אם בתור אנשים נייטרליים, ובעניינים כאלו יתכן שהתערבות אגו"ח רק עלולה לקלקל.

(ב) כיון שאגו"ח צריכה לייצג את כל המוסדות כלפי חוץ, לכן מוכרח שבהנהלת אגו"ח יהיו נציגים מכל אחד מהמוסדות.

(ג) אגו"ח אין לה להתערב בעניינים הפנימיים של המוסדות בתור פקודה, אלא בתור נתינת עצה, אשר ברשות הנהלת המוסד לקבלה או לדחותה.

מינוי ההנהלות והמבקרים

בהמשך מכתבו מינה הרבי את ההנהלות של כל אחד מהמוסדות באופן זמני, "לעת עתה" (כמפורט בזכרונותיו של הר"י שי' גנזבורג). במינויים אלו כמעט ולא היו שינויים מהותיים ובאופן כללי השאיר הרבי את חברי ההנהלות על מקומם לעת עתה.

מלבד זאת מינה הרבי מבקרים מטעמו לכל מוסד, שעליהם לעמוד בקשר ישיר עם הרבי (כמפורט בזכרונות הר"י שי' גנזבורג).

גילוי דעת נוסף

לאחר שהרבי שלח את מכתבו הוא ביקש מכמה עסקני חב"ד לפרסם אותו בקרב כל הנהלות מוסדות חב"ד, שכל אחד מהמוסדות יאשר את קבלת המכתב ויודיעו מהנעשה בנידון.

מעסקנים אלו גם ביקש הרבי להודיעו בפרטיות – באופן בלתי רשמי – מהנעשה בכל זה.

לאחר קבלת מכתבו של הרבי התעוררו אצל הנהלות המוסדות שאלות שונות. היו שפירשו את מכתבו של הרבי בפירושים שונים, הסותרים זה את זה מן הקצה אל הקצה. הם שאלו על כך את הרבי.

הרבי ענה על-כך במכתב מיום ט"ו טבת (נדפס ברובו ב'אגרות-קודש' כרך ה' ע' קלז) בו הוא מביע פליאתו על הפירושים השונים במכתבו, לאחר שגילה את דעתו בצורה ברורה.

למרות זאת חזר הרבי והביע את דעתו בנושא פעם נוספת בצורה ברורה.

מבקר שלא ייתן לישון...

בתחילת חודש טבת כתבה הנהלת אגו"ח לרבי על אחד המבקרים שהוא מינה עליהם, שיש חשש שטבעו של המבקר הזה לתבוע שוב ושוב ויש חשש שיקשה עליהם לעבוד יחד עמו, ולדעתם הוא עשוי לעורר מדון ומריבה.

במכתב מיום כ"ג טבת עונה להם הרבי (המכתב לא נדפס עד עתה) שכיוון שתפקידו של המבקר אינו כי-אם לבקר (ולעמוד בקשר ישיר עם הרבי) ולא להחליט או לשנות איזה דבר, לכן אין לחשוש ממדון ומריבה, כיוון שבמקרה שאינם מסכימים איתו אין דעתו מחייבת אותם מאומה.

לאידך, כותב הרבי, הרי הסיבה שהעמיד דווקא מבקר זה היא מפני שעד עתה לא הייתה ניכרת שום פעילות ממשית מעבודתה של אגו"ח באה"ק, שלכן צריכים הם מבקר שיעוררם וירבה להזכירם ולהקיצם משנתם. המבקר שהעמיד ודאי שלא יניח להם לנמנם ולישון.

בין צא"ח לאגו"ח

בינתיים נוצרו חיכוכים בין "אגודת

חסידי חב"ד" ובין "צעירי אגודת חב"ד". הבעיה היתה אלו דברים שייכים לתחום עבודתם של צא"ח ואלו דברים שייכים לאגו"ח. כתוצאה מכך נחלשו הפעולות ולא ניצלו כראוי את יו"ד שבט ופורים.

הרבי שליט"א הצטער על כך במאוד, וכלשונו הק' באחד ממכתביו: "נצטערתי במאד מאד". במכתב מיום ט' אדר (לא נדפס עד עתה) הודיע הרבי שמצב זה מכריחו לבוא במכתב רשמי לאגו"ח בענין חילוק התפקידים בין צא"ח ואגו"ח.

בכ' אדר כתב הרבי מכתב לאגו"ח וצא"ח (נדפס חלקו ב'אגרות-קודש' שם ע' רסא). בו הוא כותב שקיווה כל הזמן שסוף סוף ישתוו שני האירגונים יחדיו ויהיו "צד אחד ואגודה אחת לעשות רצון אבינו שבשמים". כיוון שעדיין לא השתוו ביניהם וכל אחד מהם עובד בנפרד, לכן כותב הרבי שעל-כל-פנים כלפי חוץ מוכרחים שני האירגונים להיות מאוחדים יחדיו. ולכן:

(א) הצעתי, שיהיה השם של האגודות אחד, היינו אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה ת"ו – ובשורה שתחת זו –

צעירי אגודת חב"ד בארצנו הקדושה ת"ו (ב) הנהלת אגו"ח כלפי פנים, נשארת כמו עד עתה, אלא, כמו שכתבתי זה מכבר, שראוי לצרף עוד בא-כוח אחד מהצעירים...

– נוסף על הבא-כוח שיש להם עתה בהנהלת אגו"ח.

כרטיס-חבר ומס-חבר

כן הורה הרבי להנהיג באגו"ח ובצא"ח כרטיס-חבר ומס-חבר, כנהוג באירגונים כיוצא בהם בכל העולם. וכך כתב להם:

"החברות באגודה הנ"ל תהיי אחת בשביל כולם, היינו – אם ידפיסו כרטיס-חבר ועוד כיו"ב, הנה יהיי בהכרטיס רשום ב' השמות הנ"ל. אלא שיש להוסיף בתוך שאר הידיעות, גם סעיף המבאר שייכותו לצעירי אגו"ח.

כנהוג בכל העולם, הנה כדאי להנהיג באגו"ח וצעירי אגו"ח הענין דמס חבר...

"הערה: יש לשער שההכנסה ממס חבר לחוד, לא תספיק לכל ההוצאות הדרושות, ובפרט שיש להקטין גודל מס זה, עד כמה שאפשר, בכדי לאפשר להכנס לאגודתנו כל השייכים אליה, ולכן יש להטיל מס על מוסדות דליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו, שכל מוסד ומוסד יפריש מהכנסתו, אם סכום מסוים, או,

יותר טוב, אחוזים מסוימים, לקופה המשותפת דאגו"ח וצאגו"ח, כיון שעבודת הנ"ל מסייעת ועוזרת לכל המוסדות הנ"ל.

חלוקת תפקידים

בהמשך מכתבו מבחיר הרבי את תפקידים המוגדר של כל אחד מאירגונים אלו:

"א) בבל העניינים השייכים למו"מ כלפי חוץ. וכמו עם ב"כ הסוכנות והשרים השונים וכו', הנה זה מוטל ביחוד על אגודת חב"ד, אלא שבעניינים המתאימים, יש לצרף ג"כ אחד מב"כ הצעירים הנכנסים בהנהלת אגו"ח וצאגו"ח.

"ב) ארגון הפצת דא"ח בבתי כנסיות שונים וישיבות שונות, ובכלל בין חוגי אנשים שונים באה"ק ת"ו, הנה זוהי עבודה שדורשת טלטול ממקום למקום השתדלות ומרץ מיוחד וכו', שנכנס זה בתפקיד צעירי אגו"ח, אלא שבהנהגת הנ"ל יהי בועד המארגן, ב"כ מהנהלת אגודת חב"ד.

"ג) בנוגע להדפסת דא"ח, במקום שנצרך להורות שם המדפיס, יהי כתוב ג"כ כנ"ל. אגו"ח באה"ק ת"ו, צעירי אגו"ח באה"ק ת"ו".

והרבי מסיים את מכתבו:

"ויהי רצון שההתקשרות של כל אחד מאתנו לנשיאתו הק' תפעול שלטת המוח על הלב, אשר במילא ימשיך זה השלום במחנינו, ונזכה כולנו למלאות שליחותינו בעלמא דין מתוך מנוחת הנפש ושמחת לבב".

המוסדות בארצות-הברית

אודות קבלת הנשיאות על המוסדות בארצות הברית – כמו מרכז ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, אגו"ח, חברה קדישא, ועוד – קוראים אנו במכתבו של הרה"ח ר' שמואל זלמנוב ע"ה, שהיה מראשי ה"וועד" לקבלת הנשיאות, הכותב ביום כ"ו מרחשון תשי"ב:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א אומר שמצדו עדיין לא קיבל על עצמו את הנשיאות של המוסדות בפועל, ורוצה לחכות בזה עד אחר יום ההילולא יו"ד שבט הבע"ל".

אך לפועל נראה שהרבי שליט"א קיבל על עצמו את נשיאות ישיבות תומכי תמימים כבר בתחילת חודש כסלו, על פי בקשת הנהלת ועסקי הישיבה: אחרי הסתלקות הרבי הריי"צ נתמעטו ההכנסות והישיבה

נכנסה למשבר כספי חמור, והעסקנים אמרו לרבי שאם יקבל על עצמו את הנשיאות על הישיבה אזי הגבירים והנדיבים יתנו יותר, וכך יוכלו להציל את מצבה של הישיבה.

על כך קוראים אנו גם במכתבו של אחד התמימים שלמד אז ב-770, והוא כותב בחודש כסלו תשי"ב:

"בכל שנה לפני החגיגה השנתית "דינר" עבור מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, היו נכנסים עסקני הישיבה והגבירים שנותנים כסף עבור הישיבה אל כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, שהיה מברך אותם ומדבר אליהם שיחה מיוחדת בתחילה בתור "מאמר הפתיחה" ובסיום היה אומר את "מאמר הסגירה".

"כעת הואיל וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתמנה לנשיא "רשמי" של ישיבות תומכי תמימים, לכן נכנסו ביום ז' כסלו הגבירים ועסקני הישיבה עם הרש"ג (הרה"ח ר' שמריהו גורארי, הוא חתנו של הרבי הריי"צ וגיסו של הרבי שליט"א, ויו"ר ועד הפועל של ישיבות תות"ל) אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, לקבל את ברכתו הקדושה לקראת החגיגה השנתית של מרכז הישיבות תות"ל".

"קול קורא" לטובת הישיבה

עוד קודם לכן, בערב ראש חודש כסלו, כתב הרבי "קול קורא" מיוחד עבור החגיגה השנתית (דינר) של ישיבות תומכי תמימים בארה"ב. וכך נאמר ב"קול קורא" הזה (אג"ק שם עמ' מב):

אל כל אחינו בני ישראל חובבי תורה ומצוה ה' עליהם יחי שלום וברכה!

עין בעין הננו רואים את ההצלחה הרוחנית האלקית השורה, ת"ל, על הישיבות "תומכי תמימים – ליובאוויטש" מאז הווסדו, זה ה"ן שנים מלפנים, על ידי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע – ועד עתה.

הישיבות "תומכי תמימים – ליובאוויטש" הצליחו להעמיד, בעזר השי"ת, אלפי תלמידים, כן ירבו, מופלגי תורה ויראה, חלק גדול מהם כיהנו ומכהנים פאר בתור רבנים, ראשי מתיבתות וראשי ישיבות, שוביים וכיו"ב משרות קדש בתוככי קהלות חשובות בישראל, ורוב התלמידים ומחונכי הישיבות תת"ל ככולם עומדים בשורה הראשונה של עבודה ופועל טוב בשדה הרבצת

תורה ויראת שמים וחיזוק ענייני היהדות בכל מקומות מושבותיהם.

אמנם למרות ההצלחה הרוחנית, הנה המצב החמרי של מרכז הישיבות "תומכי תמימים – ליובאוויטש" בעת הזאת קשה וחמור במאד. החובות עלו למעלה ראש ומועזעים הם את קיומו של המוסד הענקי הק' הלזה.

ביום ראשון לפרשת וארא אל האבות, עשרים ושנים בחדש טבת תשי"ב הבע"ל תתקיים, אי"ה, החגיגה השנתית של מרכז הישיבות "תומכי תמימים – ליובאוויטש", אשר צריכה לשמש מקור הכנסה חשובה בכדי להסיר את עול החובות מהעבר, ולאפשר קיומן של הישיבות הק' על להבא.

ובזה הנני פונה לכל חובבי ומוקירי תורה ומצוה בקריאה ובקשה, בקשה כפולה ומשולשת, לסייע ולהשתתף בהפעולות להכנת חגיגה שנתית זו, לבוא בהמונים להחגיגה ולהתנדב בעין יפה וביד פתוחה לטובת "מרכז הישיבות – תומכי תמימים – ליובאוויטש", ולתת לו עיזי את האפשרויות להמשיך את עבודתו הק' להעמיד דור ישרים יבורך עוסקים בתורה ובמצות, ביראת שמים טהורה, ובזיכוכ המדות על פי תורת החסידות.

הנדיבים והעסקנים אצל הרבי

כאמור, ביום ז' כסלו באו עסקני ונדיבי הישיבה לאסיפה מיוחדת בחדרו הק' של הרבי שליט"א (כפי שהיה נהוג אצל הרבי הריי"צ).

בתחילת האסיפה הציג הרש"ג לפני הרבי שליט"א את העסקנים והנדיבים של הישיבה, באומרו שהם מתעניינים מאוד לטובת הישיבה, ונוסף על תמיכתם הכספית פועלים הם גם על אחרים.

את דבריו סיים הרש"ג באומרו שעת באו הנדיבים כדי להוודע אודות מצב הישיבה ולבקש את ברכתו הקדושה.

"מאמר הפתיחה"

בסיום דברי הרש"ג פתח הרבי ואמר שיחה מיוחדת עבור העסקנים. שיחה זו נקראת "מאמר הפתיחה".

בשיחה זו דיבר הרבי בין היתר אודות המיוחד בישיבות "תומכי תמימים", שהוא בכך שהחינוך שמקבלים תלמידי התמימים

הרבי מלך המשיח לצד חותנו הרבי הר"צ, יושבים ב'דינר' השנתי לטובת ישיבות תורת"ל – ז' אדר שני תש"ג

אינו רק עבורם בלבד, אלא גם עבור הסביבה, כיוון שרובם נעשים אח"כ מנהיגי ישראל. לכן העזר הכספי לישיבות אלו אינו רק לגדל עוד תלמידים, אלא לגדל עוד מנהיגים אשר ישפיעו גם על הסביבה ויקרבו יהודים נוספים ליהדות.

הזמנה להשתתף

במסיבה

לאחר סיום השיחה ביקש העסקן מר שליפער, בשם כל המשתתפים, שהרבי שליט"א יואיל לבוא ולהשתתף בחגיגה השנתית "דינער" של הישיבה (נופרט שהרבי הר"צ עצמו השתתף כמה פעמים בחגיגה זו, יחד עם חתניו הרבי שליט"א והרש"ג).

הרבי ענה לו (בחיך): אם אתם כבר מדברים אודות ה"דינער", אתחיל לדבר אודות ההתחייבויות הכספיות לישיבה (פלעדזשעס).

הרב שליפער אמר שהוא מסכים לכך בתנאי שגם הרבי יבוא אל הדינער.

הרבי ענה לו: אני מדבר אודות דבר התלוי לגמרי בכם, ואילו הבקשה ממני לבוא אל הדינער הוא דבר שאיננו תלוי בי.

בשומעו זאת אמר מר שליפער לרבי: הבטחתי לתת חמשת אלפי דולר עבור הישיבה, אך אם הרבי שליט"א יבוא אל הדינער, אתן עשרת אלפים דולר לישיבה!

הרבי שליט"א ענה לו על כך: אני, מבקש מכם דבר התלוי בכם, ואילו אתם, שרצונכם לתלות זאת בכך שאהיה מוכרח וקשור ("געבונדן") לבוא אל הדינער – אינכם יכולים לקשור אלא את החלק התלוי בי, ולא את החלק שאיננו תלוי בי!...

נקודת העניין כך היא (ידי מעשה דערפון איז אזוי): יש גשמייות ויש רוחניות. הדבר שהנני תובע מכם – הוא דבר גשמי לחלוטין התלוי לגמרי בכם; ואילו הדבר שאתם מבקשים ממני (לבוא אל הדינער) – יש בו

הרבי מעורר לתמוך בישיבה

כיון שהרבי התמנה ל"נשיא" של ישיבות תומכי תמימים, הוא הירבה לעורר את אחינו בני ישראל לעורר ולתמוך בישיבה ככל יכולתם, ואף שלח מכתבים רבים בעניין זה.

בתקופה זו נשלח הרה"ח ר' יוסף שי ווינבערג למדינות דרום אפריקה במטרה לגייס כספים עבור הישיבה.

הרבי שליט"א שלח מכתבים לעסקני דרום אפריקה, הר' יצחק מירקין, והר' ירמיה אלאי, וכן לרב הראשי של דרום אפריקה הרה"ג ר' לוי"צ רבינוביץ, ועוד. במכתבים אלו מבקש מהם הרבי בקשה כפולה ומכופלת לעזור ולתמוך בישיבה ולעורר עוד גבירים שיתמכו בישיבה ככל יכולתם.

מכתב לחגיגה השנתית

כאמור לעיל, בחגיגה השנתית של הישיבה שהתקיימה בכ"ב טבת לא השתתף הרבי שליט"א באופן אישי, אך שלח מכתב ברכה מיוחד (נדפס ב'אגרות-קודש' כרך ה ע' קלט), שנמען אל (להלן בתרגום מאידיש) "המשתתפים בהחגיגה השנתית השנים עשר של ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש בארצות הברית".

ענין גשמי ויש בו ענין רוחני. ובמילא, בנוגע לחלק הגשמי, יש ביכולתכם להבטיח את השתתפותי, אבל לא בנוגע לחלק הרוחני שאיננו תלוי בי.

כניעה ללא תנאים

אחר כך ערכו את המגבית לטובת הישיבה, וכל אחד מהנדיבים קיבל על עצמו לתת סכום מסוים לישיבה. בעת המגבית אמרו כמה וכמה מהנדיבים שאם הרבי שליט"א יבוא אל הדינער יתנו יותר.

בסוף עריכת המגבית התייחס הרבי לדבריו של מר שליפער (ועוד נדיבים) שאם הרבי יבוא אל הדינר ייתן עשרת אלפי דולר לישיבה, ואמר (בחיך):

מלאו עכשיו עשר שנים ל"פעול הארבער", אשר אז היה החידוש של כניעה ללא תנאים ("אנקאנדישנל סורענדער").

וכמו-כן – סיים הרבי – בנידון דידן: מדוע צריכים אתם להעמיד תנאים? תנו עשרת אלפים ללא תנאים!

לאחר מכן אמר הרבי את "מאמר הסגירה".